

תכנית התואר השני בתקשורת חזותית * M.des

ראש התוכנית: דוד טרטקובר

רכז אקדמי: אשר (שרי) ארנון

דוא"ל: vc.mdes@bezalel.ac.il

תכנית התואר השני בתקשורת חזותית הינה תכנית ייחודית וראשונה מסוגה בארץ המיועדת לבוגרי/ות תואר ראשון בתקשורת חזותית (B.Des). התכנית תהווה חממה פורצת דרך לטיפול פרויקטים חדשניים. בוגריה יהיו מעצבים/ות בכירים/ות ומתווי/ות דרך בשדה התקשורת המקומי והבינלאומי.

המרחב התקשורתי העכשווי מאופיין בהשתנות מתמדת ובאינטנסיביות הולכת וגדלה. תמורות אלו מחייבות למידה והפנמה מעמיקה של צורות חשיבה חדשות ושל תגובות יצירתיות למרחב תקשורתי רווי ודינמי. לשם כך נדרשת המעצב/ת, היוצר/ת בתחומי התקשורת החזותית, לפתח כישורים ותובנות חדשים. אלו דורשים יכולת ניתוח תהליכים ארוכי טווח והבנה של ההקשרים החברתיים, התרבותיים, הטכנולוגיים, הכלכליים והפוליטיים בהם פועל/ת המעצב/ת. תכנית התואר השני בתקשורת חזותית באה לענות על צרכים אלו. בתכנית יושם דגש על הקניית כלים לדין ביקורתי וחשיבה אסטרטגית שיעזרו לבוגרים/ות להיות מחוללי שינוי בשוק, הן בצדדיו הפרגמטיים והן בהיבטים התרבותיים והאתיים. סגל התכנית כולל מעצבים/ות ותאורטיקנים/ות מובילים/ות מהארץ ומרצים/ות אורחים/ות מובילים/ות בתחומם/ן מחו"ל אשר יוזמנו לסמינרי אורח בתכנית.

* הענקת התואר מותנית באישור המועצה להשכלה גבוהה.

מרכיבי התכנית

תכנית הלימודים כוללת שלוש חטיבות לימוד רעיוניות ומעשיות -

להלן פירוט מרכיבי שלוש חטיבות הלימוד:

חטיבה משולבת - מעשית ועיונית

"היפר - סטודיו":

מסגרת של 4 קורסי סטודיו סימסטריאליים שמטרתם הבנת דיסציפלינת התקשורת החזותית ברשת ההקשרים הרחבה בה היא פועלת. כל קורס ייסוב סביב ציר קונטקסט מרכזי ויועבר על ידי 2 מרצים/ות (בעל/ות אוריינטציה תיאורטית ומעשית). רצף הקורסים יאפשר את בחינת התחום בארבעה חתכים: חתך בין-תחומי, היסטורי, טכנולוגי וחברתי/פוליטי. קורסי ה"היפר-סטודיו" יהוו מסגרת המשלבת דיון תיאורטי עם סדנת עיצוב מעשית שתוצריה יגיבו לפן התיאורטי או ישמשו לו כמקרי בוחן. כל קורס "היפר-סטודיו" מקנה לסטודנט/ית 3 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט/ית בתכנית להשתתף ב-4 קורסי "היפר-סטודיו" בהיקף כולל של 12 נ"ז.

פרויקט מרכזי:

הפרויקט המרכזי כשמו יעמוד במרכז לימודי המוסמך בתקשורת חזותית, יוגדר וינוסח במהלך הסמסטר הראשון של השנה הראשונה ויפותח במהלך הסמסטר השני והשנה השנייה ללימודיו/יה של הסטודנט/ית בתכנית. הפרויקט יהיה בעיקרו מעשי וילווה בעבודה כתובה הן כבסיס מחקרי והן כנייר עמדה להנמקת הפן המעשי. נושא הפרויקט יבחר על ידי הסטודנט/ית שת/יונחה בהיבטים מעשיים ותיאורטיים של עבודתו/ה במסגרות הנחיה אישיות וקבוצתיות. הפרויקט המרכזי מקנה לסטודנט/ית 12 נ"ז.

חטיבה מעשית – לימודי עיצוב

חטיבה זו מיועדת להעמקת מיומנויותיהם של הסטודנטים/ות כמעצבים/ות. בחטיבה 3 מרכיבים:

סדנאות נושא - סדנאות הנושא תתקיימנה במשותף לסטודנטים/ות משנה א' ומשנה ב' בתכנית. כל סדנה תוקדש לנושא מרכזי רחב אליו יתייחסו הסטודנטים/ות בפרויקט המסכם של הסדנה. על כל סטודנט/ית בתכנית להשתתף בסדנת נושא אחת בכל שנה בהיקף של 2 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט/ית להשתתף ב-2 סדנאות נושא לתואר בהיקף כולל של 4 נ"ז.

קורסי בחירה מעשיים – קורסי הבחירה המעשיים יוקדשו לז'אנרים, פורמטים או טכנולוגיות ויתקיימו במשותף לסטודנטים/ות משנה א' ומשנה ב' בתכנית. על כל סטודנט/ית בתכנית להשתתף בקורס בחירה מעשי אחד בכל שנה בהיקף של 2 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט/ית להשתתף ב-2 קורסי בחירה מעשיים בהיקף כולל של 4 נ"ז.

סדנאות אורח - סדנאות סמסטריאליות בנות שבוע אשר יועברו במשותף לסטודנטים/ות בשנה א' ובשנה ב' בתכנית על ידי מעצבים/ות מובילים מהארץ ומחו"ל. על כל סטודנט/ית להשתתף בסדנת אורח אחת בכל שנה בהיקף של 1 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט/ית בתכנית להשתתף ב-2 סדנאות אורח בהיקף כולל של 2 נ"ז.

חטיבה עיונית – לימודי תיאוריה

הלימודים בחטיבה העיונית מורכבים משלושה מרכיבים:

שני קורסי מתודולוגיות מחקר וכתובה – המקנים לסטודנט/ית כלים למחקר וכתובה אקדמית. הקורסים ניתנים בשנה א' במתכונת של פרו-סמינר (בהיקף של 2 נ"ז) וסמינר (בהיקף של 4 נ"ז). סה"כ – 6 נ"ז.

קורס חובה עיוני לשנה א' – המאפשר לסטודנט/ית העמקה בתיאוריות של תקשורת חזותית. הקורס ניתן בשנה א' בהיקף של 2 נ"ז.

קורס חובה עיוני לשנה ב' – המאפשר לסטודנט/ית לימוד והעמקה בהבנת ההשפעות ההדדיות המתקיימות בין שדות האמנות והתקשורת החזותית. הקורס ניתן בשנה ב' בהיקף של 2 נ"ז.

סמינר בחירה עיוני - מאפשר לסטודנט/ית להרחיב את אופקיו/ה בקונטקסט רחב של תחום התקשורת החזותית ולבסס את מיומנויות המחקר והכתיבה שלו/ה. על כל סטודנט/ית לבחור בשנה ב' בסמינר אחד בהיקף כולל של 4 נ"ז מתוך הסמינרים העיוניים לבחירה הנכללים בתכנית.

סגל המרצים והמרצות

ד"ר אהד זהבי
ד"ר אורי ברטל
אשר (שרי) ארנון
ארז גביש
גיא שגיא
דוד טרטקובר
דני בייקון
ד"ר טל אלרואי-פרנקל
ד"ר יובל קרניאל
יולי כהן
יעל בורשטיין
ד"ר יעל כדורי
מרב סלומון
ד"ר נעמי מאירי-דן
פרופ' עדי שטרן
פרופ' ענת קציר
ד"ר רומי מיקולינסקי
רונאל מור
פרופ' רותו מודן

תקופת הלימודים

משך הלימודים בתכנית הנו 4 סמסטרים (2 שנות לימוד).
הלימודים יתקיימו בימי חמישי ושישי. בימי חמישי בקמפוס בצלאל הר הצופים ובימי שישי בבית הנסן, רחוב גדליהו אלון 14, ירושלים.

היקף הלימודים

הדרישות הלימודיות כוללות 48 נ"ז.

דרישות התוכנית למעבר משנה לשנה וקבלת תואר מוסמך

לצורך מעבר משנה א' לשנה ב' על כל סטודנט בתכנית:

1. לקבל ציון עובר בכל קורסי התכנית בשנה א'.
2. להשלים 2/3 מחובות לימודיו העיוניים בתכנית.
3. להגיש תיק עבודות (פורטפוליו) המסכם את מכלול עבודתו בשנה הראשונה ללימודיו בתכנית.

שקלול הציון השנתי של כל סטודנט ייעשה על פי החלוקה הבאה:

60% - ממוצע ציוניו בקורסי התכנית בשנה א'.

40% - ציון פורטפוליו.

לצורך קבלת תואר מוסמך בתקשורת חזותית יהא על הסטודנט למלא אחר הדרישות הבאות:

1. צבירת 48 נקודות זיכוי אקדמיות במסגרת קורסי התוכנית והפרויקט המרכזי
2. מילוי סך החובות האקדמיות כפי שנקבעו לתכנית
3. השתתפות ב2 סדנאות אורח
4. קבלת ציון עובר בכל קורסי התכנית.
5. עמידה בכל הדרישות המנהליות הנדרשות מסטודנט בבצלאל.

מבנה התוכנית שנה א

שנה א'

6 נ"ז	= 3 ש"ש	2 "היפר סטודיו"
ללא נ"ז	= 1.5 ש"ש	מסגרת הנחיה קבוצתית לפרויקט המרכזי
2 נ"ז	הנחיה אישית	מסגרת הנחיה אישית לפרויקט המרכזי
2 נ"ז	= 1.5 ש"ש	1 סדנת נושא
2 נ"ז	= 1.5 ש"ש	1 קורס בחירה מעשי
1 נ"ז	= שבוע מרוכז	1 סדנת אורח
2 נ"ז	= 1 ש"ש	1 פרו סמינר
2 נ"ז	= 1 ש"ש	1 קורס חובה
4 נ"ז	= 2 ש"ש	1 סמינר חובה

סה"כ 11.5 ש"ש + שבוע מרוכז = 21 נ"ז

שנה ב'

6 נ"ז	= 3 ש"ש	2 "היפר סטודיו"
2 נ"ז	= 1.5 ש"ש	מסגרת הנחיה קבוצתית לפרויקט המרכזי
8 נ"ז	הנחיה אישית	מסגרת הנחיה אישית לפרויקט המרכזי
2 נ"ז	= 1.5 ש"ש	1 סדנת נושא
2 נ"ז	= 1.5 ש"ש	1 קורס בחירה מעשי
1 נ"ז	= שבוע מרוכז	1 סדנת אורח
2 נ"ז	= 1 ש"ש	1 קורס חובה
4 נ"ז	= 2 ש"ש	1 סמינר בחירה

סה"כ 10.5 ש"ש + שבוע מרוכז = 27 נ"ז

**פירוט הקורסים
שנה א'**

**לימודי חובה
סמסטר א'
שם הקורס**

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
3 נ"ז	אשר ארנון, ד"ר אהד זהבי	"היפר-סטודיו" – מבוא אינטגרטיבי בתקשורת חזותית
ללא נ"ז	דוד טרטקובר, אשר ארנון	מסגרת הנחיה לגיבוש הפרויקט המרכזי
2 נ"ז	ד"ר נעמי מאירי-דן	פרו-סמינר - מתודולוגיות מחקר - בין קריאה וכתבייה להתבוננות ויצירה
2 נ"ז	ד"ר פרנקל אלרואי טל	קורס חובה - הפואטיקה של התיאוריה - תיאוריות ותקשורת חזותית

**סמסטר ב'
שם הקורס**

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
3 נ"ז	פרופ' עדי שטרן ד"ר אורי ברטל	"היפר-סטודיו" – היסטורית העיצוב הגרפי: איקונוגרפיה אינטר-טקסטואלית
2 נ"ז	מנחים אישיים	מסגרת הנחיה אישית: תחקיר ופרוגרמה לפרויקט המרכזי
4 נ"ז	ד"ר טל אלרואי פרנקל	סמינר חובה - מחקר וכתבייה בסביבת עיצוב
1 נ"ז		כמו כן, נדרשת השתתפות בסדנת אורח 1 (שבוע מרוכז)

לימודי בחירה- על כל סטודנט בשנה א' לבחור 1 קורס בחירה מעשי + 1 סדנת נושא

**סמסטר א'
שם הקורס**

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
2 נ"ז	דוד טרטקובר	סדנת נושא - עיצוב ישראלי (תחביר מקומי)
2 נ"ז	מרב סלומון	קורס בחירה מעשי – פואטיקה חזותית: הספר כחדר פלאות אישי

**סמסטר ב'
שם הקורס**

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
2 נ"ז	יעל בורשטיין	קורס בחירה מעשי – לורם איפסום (מניפסט)
2 נ"ז	רונאל מור	סדנת נושא – דיאלוגים דיגיטליים
2 נ"ז	יולי כהן	דוקומנטציה אישית
21 נ"ז		סה"כ

שנה ב'
לימודי חובה
סמסטר א'

שם הקורס	שם המרצה	נקודות זכות
"היפר-סטודיו" – מרד הסטודנטים: תקשורת חזותית בין תרבות, חברה ופוליטיקה (שנתי) מסגרת הנחייה אישית – פיתוח פרויקט מרכזי	פרופ' ענת קציר ד"ר נעמי מאירי-דן	3 נ"ז
(שנתי, אחת לשבועיים) מסגרת הנחייה קבוצתית - אספקטים תיאורטיים בהנחיה לפרויקט המרכזי	ריכוז: דוד טרטקובר, אשר ארנון + מנחים אישית	8 נ"ז
קורס חובה – אמנות ותקשורת חזותית: השפעות הדדיות	ד"ר אורי ברטל, ד"ר אהד זהבי	2 נ"ז
	ד"ר נעמי מאירי-דן	2 נ"ז
כמו כן, נדרשת השתתפות בסדנת אורח 1 (שבוע מרוכז) 1 נ"ז		

סמסטר ב'
שם הקורס

שם הקורס	שם המרצה	נקודות זכות
"היפר-סטודיו" – אוטופיה/דיסטופיה - חדשנות טכנולוגית ולאן שהיא לוקחת אותנו (שנתי) מסגרת הנחייה אישית – פיתוח פרויקט מרכזי	רונאל מור, ד"ר רומי מיקולינסקי	3 נ"ז
(שנתי, אחת לשבועיים) מסגרת הנחייה קבוצתית - אספקטים תיאורטיים בהנחיה לפרויקט המרכזי	ריכוז: דוד טרטקובר, אשר ארנון + מנחים אישית	שנתי
	ד"ר אורי ברטל ד"ר אהד זהבי	שנתי

לימודי בחירה- (משותפים לשנה א+ב)

על כל סטודנט בשנה ב' לבחור:

1 קורס בחירה מעשי

1 סדנת נושא

1 סמינר בחירה

שם הקורס	שם המרצה	נקודות זכות
סדנת נושא - עיצוב ישראלי (תחביר מקומי)	דוד טרטקובר	2 נ"ז
סדנת נושא – דיאלוגים דיגיטליים	רונאל מור	2 נ"ז
סדנת נושא - Story Telling	פרופ' רותו מודן	2 נ"ז
סדנת נושא - Post Moving Image	יעל בורשטיין	2 נ"ז
קורס בחירה – מיכל הספר	גיא שגיא	2 נ"ז
קורס בחירה – לורם איפסום (מניפסט)	יעל בורשטיין	2 נ"ז
קורס בחירה – פואטיקה חזותית: הספר כחדר פלאות אישי	מרב סולומון	2 נ"ז
קורס בחירה - עיצוב תוכן חוצה מדיה	ארז גביש	2 נ"ז
קורס בחירה- קוד ככלי ליצירה דימנית	דני בייקון	2 נ"ז
קורס בחירה- דוקמנטציה אישית	יולי כהן	2 נ"ז
סמינר בחירה- אוזן רואה, עין שומעת: על האודיו-ויזואלי באמנויות היפות	ד"ר יעל כדורי	4 נ"ז
סמינר בבחירה - עיצוב עכשווי	ד"ר אורי ברטל	4 נ"ז
סמינר בחירה- אתיקה, ערכים ואידיאולוגיה בתקשורת חזותית	ד"ר יובל קרניאל	4 נ"ז

27 נ"ז

סה"כ

שינויים בדיעוון בצלאל

רשיות המחלקה והאקדמיה רשאיות לערוך שינויים ותיקונים בתכנים המופיעים בדיעוון זה, להוסיף עליהם, לגרוע מהם או לבטלם בכל עת במהלך שנת הלימודים. הודעה על כל שינוי כאמור, תפורסם במודעות בלוחות המחלקה ו/או בדרך ראויה אחרת. השינויים מחייבים את כלל הסטודנטים, גם אם נקבעו או נכנסו לתוקף לאחר שהחלו את לימודיהם.

תקצירי הקורסים

שנה א' לימודי חובה

230001 "היפר סטודיו 1" – "מבוא אינטגרטיבי בתקשורת חזותית"

**אשר ארנון, ד"ר אהד זהבי
סמסטר א', 1.5 שש"ש, 3 נ"ז**

צירוף המילים "תקשורת חזותית" משמש להגדרת שדה דיסציפלינרי המאגד מגוון גדול של פרקטיקות, שהמטרה המשותפת לכולן הוא כינון מהלך תקשורתי באמצעים חזותיים. אך מעבר לנוחות שבהכללה, שזורות במושג משמעויות קוגניטיביות, תרבותיות, פוליטיות, טכנולוגיות ופילוסופיות המאפשרות לבחון את העיסוק המעשי בתקשורת חזותית מבעד למארג מורכב של גישות תיאורטיות ועולמות של ידע. מטרתו של ההיפר-סטודיו הראשון בתואר השני היא לברר את אופי המארג הזה ולגעת במרכיביו כמבוא למסגרות ההיפר-סטודיו אשר יבואו אחריו, ולא פחות מכך – להתמקד בפעולת האריגה עצמה ככלי חשיבה ויצירה.

במסגרת ההיפר-סטודיו הזה נשלב אפוא עיון תיאורטי ותרגול מעשי, ובאמצעותם נשרטט יחד את טווח פרישתה של התקשורת החזותית, נתוודע למגוון מופעיה ונעמוד על התנאים המטריאליים והאידיאולוגיים שבתוכה היא נוצרת, על השפעותיה התרבותיות ועל כוחה הפוליטי. נעיין גם במרכיביה הבסיסיים: נשאל מהו אופייה של תקשורת בין בני אדם ונברר מהו מעמדו הנוכחי של התחום החזותי. אגב כך נבחן את היחס בין התיאוריה לבין הפרקטיקה, או בין החקירה העיונית לבין היצירה המעשית, ונראה איך הן יכולות לקדם זו את זו – שיתוף פעולה שעומד בבסיס תוכנית הלימודים כולה.

230005 מסגרת הנחיה לגיבוש הפרויקט המרכזי

מנחים: דוד טרטקובר, אשר ארנון

שנה א', סמסטר א', ללא נ"ז

הסמסטר הראשון יתקיים כמסגרת הנחיה בה ייפגשו הסטודנטים לפגישות יעוץ אישיות עם ראש התכנית והמרכז האקדמי של התכנית לצורך גיבוש מתווה לפרויקט בנושא אותו הציע הסטודנט. המתווה יכלול את ניסוח הפרויקט והגדרת מטרותיו ואת סימון תחום התוכן ויעדי המחקר שלו. עם סיום שלב זה יקבע שיבוץ המנחים האישיים לכלל הסטודנטים.

231001 פרו-סמינר: מתודולוגיות מחקר - בין קריאה וכתובה להתבוננות ויצירה

ד"ר נעמי מאיר-דן

שנה א', סמסטר א', 1 שש"ש, 2 נ"ז

תמונות ניתנות לקריאה; מלים ניתנות לראיה.

הנחת יסוד זו עומדת בבסיסה של התקשורת החזותית; וקורס זה מבקש לחדד את הקשר בין דימוי (תמונה) למלה (טקסט), בין קריאה לראייה (שלא לדבר על התבוננות), ובהכרח בין פעולת הכתיבה לפעולת היצירה ובין מהלכים שהם אינטואיטיביים במהותם למהלכים המבוססים על ידע (השכלה) ועל מיומנויות ("ארגז כלים").

ככל שהדבר נוגע בפרקטיקות עיוניות של תיאור-ניתוח-פרשנות של יצירה חזותית בכלל ושל "תקשורת" חזותית בפרט, הרי שהן שוזרות בין לימודי תולדות האמנות ללימודי ביקורת התרבות החזותית. ככאלו הן מבוססות על מתודולוגיות שונות, שמקורן בדיסציפלינות השונות של מדעי הרוח ומדעי החברה. המנעד הזה שוזר בחובו, מן הסתם, גם התייחסויות שונות (ואף סותרות) למקומה

של הפרשנות, החל בעמדה ה"מודרניסטית" הקוראת לחקר האמת וכלה בעמדה ה"פוסטמודרניסטית" המבקשת לשחרר את הקורא/צופה מכל מחויבות לעמדת המחבר ולכוונתו, בין שהוא נאמן אך ורק לעצמו ובין שהקריאה/צפייה שלו היא פועל-יוצא של חברותו ב"קהילה פרשנית" כזו או אחרת.

קורס זה מבקש להעניק לסטודנט כלים למחקר בשדה של התקשורת החזותית, מתוך כוונה להניע מהלך מקריאה של טקסטים (בעלי אופי שונה) לכתבתם. הנחת הייסוד היא ש"הרחקת העדות", קרי הפניית מבט חוקר ליצירתם של אחרים וכתובה על אודותיהן, היא שלב מקדים הכרחי בהקניית מיומנויות מחקר החיוניות לצורך פעולת היצירה עצמה. ובמילים אחרות, אם נחזור להנחת היסוד שאיתה התחלנו, אין ספק, שבכוחן של קריאה וראיה מיומנות, המבוססות על כלי מחקר אקדמיים להוליק ל"כתיבה" (במובן של יצירה) שהיא עשירה, תבונית, מבוססת קונטקסט, אפקטיבית ומקורית יותר.

231002 קורס חובה עיוני – " הפואטיקה של התיאוריה - תיאוריות ותקשורת חזותית "

ד"ר טל אלרואי פרנקל

שנה א', סמסטר א', 1 שש"ש, 2 נ"ז

לצד הפרקטיקה שנצברה על פני דורות בהעברת מידע באמצעותם של דימויים חזותיים, נמצאת התיאוריה שתפקידה לנמק, להצדיק ולהסביר הן את העשייה עצמה בתקשורת חזותית והן את התוצרים שלה. הפרקטיקה בתקשורת החזותית איננה חיה בוואקום וכמו כל מקצוע גם היא תלויה בענפים מתחום התיאוריה שצמחו בשדות מקבילים, כמו התקשורת, הבלשנות, הסוציולוגיה, הפסיכולוגיה, תורת הפרשנות (הרמנויטיקה), סמיוטיקה ואירועים מתוך ההיסטוריה. כחלק מהתרבות החזותית בקרבה אנו חיים, אשר דנה בכל האספקטים היוזאליים המוכרים לנו, התקשורת החזותית בוחנת בעיקר את תפקידם התקשורתי (communicative functions) מתוך כוונה לפענח את טיבם ולעמוד על המסר (message) בו הם טעונים.

מה זו תיאוריה? על מה אנחנו מדברים כשאנחנו מדברים על תיאוריה? מה בין תיאוריה לעולם? להיסטוריה? לפילוסופיה? לתפיסת העולם? האם התיאוריה מקדימה את הפרקטיקה או באה בעקבותיה?

מטרת הקורס לייצר מבט-על רפלקטיבי שיבחן את המושג 'תיאוריה' כסיפור היסטורי וחברתי, כתבנית חשיבה וככלי עבודה יצירתי. במהלך הקורס נתוודע לכמה מן התיאוריות המרכזיות בתרבות המערבית העכשווית – מתחום הפילוסופיה, הפנומנולוגיה, הסוציולוגיה והספרות – נחקור את הדינמיקה שמאפיינת תיאוריה, את היחסים הדיאלוגיים שהיא מנהלת עם הפרקטיקה, ונסה לייצר תיאוריה מקורית משל עצמנו. הדיון בתיאוריה יתבסס על דוגמאות מתחום הפרקטיקה החזותית.

230002 "היפר סטודיו 2" – "שפת העיצוב הגרפי: איקונוגרפיה אינטר-טקסטואלית"

עדי שטרן, ד"ר אורי ברטל

סמסטר ב', 1.5 שש"ש, 3 נ"ז

מטרת הקורס הינה לפתח את שפתם האישית של הסטודנטים/יות תוך העמקת ההיכרות והשימוש בסגנונות השונים שהתפתחו בשדה העיצוב הגרפי לאורך ההיסטוריה.

מבחינה תיאורטית - יציג הקורס תיאוריות של סגנון, כפי שבאות לידי ביטוי בכתביהם של חוקרים כמו פרנץ בועז (Franz Boas), פייר בורדיה (Pierre Bourdieu) ווירג'יניה פוסטרל (Virginia Postrel), ומציגים את הממד החברתי של סגנון ומשמעותו מעבר להיותו דקורציה או טרנד אופנתי. מסגרת תיאורטית זו תאפשר הצגה של סגנונות היסטוריים בהקשרם החברתי-כלכלי ובחינה של הסגנון האינטר-דיסציפלינרי המאפיין את העיצוב העכשווי כולל ציטוט, וניכוס של סגנונות העבר.

מבחינה היסטורית - יסקור הקורס מספר מקרי מבחן בהיסטוריה של העיצוב הגרפי בצלן של מהפכות חברתיות-כלכליות ולצד סוגות אמנותיות וספרותיות של התקופה. בעזרת מקרי מבחן אלה נציג את משמעותם של הסגנונות השונים במעבר מתקופה לתקופה ומהקשר להקשר. מקרי מבחן אלו ילמדו בדגש על השפה הגרפית העכשווית העושה שימוש אינטר-דיסציפלינרי בסגנונות ההיסטוריים.

תמצית הקורס:

כאשר עוסקים באסתטיקה עכשווית נהוג להדגיש שהיא תוצר של הגלובליזציה ומאופיינת בפסטיש של סגנונות. אסתטיקה זו מקיימת דו-שיח עם ההיסטוריה החזותית תוך הצגת בליל של שפות וסגנונות חזותיים, המצטטים מאמנות העבר (על ידי ניכוס, העלאת נוסטלגיה ומשחק עם קומפוזיציות מסורתיות). דימויים אלה מציגים שעתוק, שיכפול, ציטוט, פרודיה, אירוניה והתחזות כמו גם שילוב של סגנונות, ז'אנרים ומבנים חדשים המבטלים דיכוטומיות והיררכיות בין אמנות גבוהה ודימויים חזותיים פופולאריים. שילוב השפות השונות ושזירת ציטוטים ממקורות שונים בנו שפה חזותית

חדשה המתאפיינת באינטר-טקסטואליות עם שדות יצירה שונים וברב-שיח אינטר-דיסציפלינארי עם תולדות היצירה החזותית. היצירה החדשה אינה מדברת בקול אחד. היא בעלת נרטיבים ורבדי משמעויות שונים אשר היכולים להתפרש בצורות נבדלות על ידי צופים שונים. בכך, אומרים החוקרים, היא נבדלת מן האמנות המודרנית אשר ראתה במהפכנות, במקוריות ובחדשנות את תפקידה של האמנות.

אולם, הדגשת הייחודיות של האמנות הפוסט-מודרנית מאולצת במקצת משום שכמעט בכל התקופות, החל מהתקופה רומית, דרך ימי הביניים ועד העת החדשה, הושפעו האמנים מאמנות העבר, במידה זו או אחרת, העתיקו וניכסו סגנונות ונושאים מיצירות של תקופות אחרות. הדבר בולט בעיקר בתחום העיצוב הגרפי והתקשורת החזותית. בתחומים אלה הניכסו והציטוט היו, מאז שתחומים אלה קיימים, חלק אינהרנטי במתודולוגית העבודה של היוצרים. וויליאם מוריס (William Morris), למשל, אשר הקים את הוצאת הספרים הראשונה ניכס טיפוגרפיה ועיצוב ספרים מן המאה החמש-עשרה בכדי להציג עיצוב פרה-תעשייתי, וברברה קרוגר (Barbara Kruger) ציטטה את העיצוב הגרפי הניסיוני של האוונגרד הרוסי משנות העשרים בכדי להעביר מסר של מהפכה. שעתוק וניכוס של סגנון היו חלק בסיסי ולגיטימי של המקצוע שמטבעו, כמו שטען ולטר בנימין (Walter Benjamin), לא היה אמור ליצור עבודה אחת מקורית המנכיחה את מגע ידו של האמן, אלא סידרה מודפסת חדשנית של יצירה ההופכת אותה נגישה לכל, מפורשת ובעלת איכויות תקשורתיות ופוליטיות.

הסגנונות והאסכולות השונות בתולדות העיצוב הגרפי במאה העשרים הם ביטוי של מרידות בסגנונות קודמים תוך ניכוסים וציטוטים אינטר-דיסציפלינאריים היסטוריים ושילובם בהקשר חדש. עד אמצע המאה העשרים התפתחה השפה החזותית הגרפית כתחום אוטונומי חזק כל-כך עד שהאמן אנדי וורהול (Andy Warhol) השתמש בשפה זו בכדי להרחיב את שפת האמנות. הוא ראה בה שפה חדשנית, מגובשת דיה וחתרנית היכולה לערער את ההיררכיות בין גבוה לנמוך. ציטוט של שפת העיצוב הגרפי לתוך יצירות אמנות ממשיכה גם כיום אצל אמנים מרכזיים כדוגמת מוראקמי טקאשי (Murakami Takashi).

הקורס יעסוק בשפה החזותית שנבנתה בשדות העיצוב הגרפי השונים כיום (טיפוגרפיה, איוו, פרסום, עיצוב אריזות, עיצוב בתנועה ועוד) תוך כדי בחינה של האיקונוגרפיה הפנימית של השפה הגרפית והבנה של משמעותו החברתית של המונח "סגנון". השילוב בין הבנה תיאורטית זו להיכרות היסטורית עם הסגנונות השונים יציגו את הניכוס העכשווי של משמעות באמצעות אסתטיקה, ואת הממד הפונקציונאלי של האסתטיקה.

230006 מסגרת הנחיה אישית: תחקיר ופרוגרמה לפרויקט המרכזי

מרכזים: דוד טרטקובר, אשר ארנון

מנחים אישיים: מתוך כלל מרצי התכנית. במקרים רלוונטיים תבדק האפשרות לפניה למנחים מסגל המחלקות השונות בבצלאל.

שנה א', סמסטר ב', 2 נ"ז

במהלך הסמסטר השני יתקיים דיאלוג בין הסטודנט/ית למנחה האישי במטרה לבצע מחקר ותרשימים ראשוניים תוך הידוק העמדה לגבי תוכן, מטרות ומבנה הפרויקט שלו/ה. תפוקת מסגרת זו תהיה תיק פרויקט (work file) מקיף שיכיל את תיאור הפרויקט ויעדיו, מחקר מקיף, תכנית עבודה (פרוגרמה), להמשך המחקר והפיתוח העיצובי ותרשימים ראשוניים.

תיק הפרויקט ישמש כבסיס וכתנאי להמשך העבודה על הפרויקט בשנה השנייה. במסגרת זו יוגדר גם הצורך במידת הרלוונטיות במנחה מתמחה נוסף.

231003 סמינר: מחקר וכתובה בסביבת עיצוב

ד"ר טל פרנקל-אלרואי

שנה א', סמסטר ב', 2 שש"ש, 4 נ"ז

לקורס זה כמה יעדים עיקריים: לאפשר לסטודנטים, באמצעות תהליך מובנה, להתנסות במחקר, תיעוד, וכתובה בסביבת עיצוב; לתמוך במחקרים שעורכים הסטודנטים במחלקה ולקדם אותם באופן מעשי; לייצר מחקר רלוונטי וראוי לפרסום שיקדם את גוף הידע האקדמי של שדה התקשורת החזותית בישראל.

הקורס ישתמש במתודולוגיות המחקר המגוונות שנלמדו בסמסטר א כמצע לפעולה מחקרית עצמאית, וילמד שיטות עבודה וכלים משותפים למחקר עיוני ומעשי: התבוננות במובן מאליו, שאילת שאלות והזרה, איסוף מידע מגוון באמצעים שונים, זיהוי ערכים אינטלקטואליים וחזותיים, מיפוי וניפוי חומרים, חילוץ תובנות, ניסוח טענה מקורית ומנומקת, עריכה ועיבוד תובנות אינטלקטואליות לשפה יצירתית.

במהלך הקורס נתוודע לטקסטים מדיסציפלינות אינטלקטואליות שונות - פילוסופיה וביקורת, ספרות ושירה, סוציולוגיה ופסיכואנליזה, וכן דוגמאות מתחום התקשורת החזותית, העיצוב, הקולנוע והאמנות.

הסטודנטים יעבדו במהלך הקורס על פרויקט אישי באמצעות פעימות – משימות מצומצמות שניתנות משיעור לשיעור ומייצרות רצף מובנה של התפתחות המחקר והעבודה. כמו כן יתנסו הסטודנטים בעבודה עם יומן מחקר.

סדנאות אורח

שנה א+ב', סמסטר א'/ב', שבוע מרוכז, 1 נ"ז.

כחלק בלתי נפרד מהמהלך הלימודי מבקשת התכנית ליצור הזדמנויות למפגשים עם מרצים אורחים; מעצבים, אמנים, אנשי מדיה ופרסום ותיאורטיקנים מובילים מהארץ ומהעולם ולחשיפה למגוון רחב של נקודות מבט בשיח העכשווי של התקשורת החזותית. במסגרת זו יתקיימו סדנאות אורח סימסטריאליות בנות שבוע אשר יועברו במשותף לסטודנטים בשנה א' ובשנה ב'. על כל סטודנט להשתתף בסדנת אורח אחת בכל שנה בהיקף של 1 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט בתכנית להשתתף ב- 2 סדנאות אורח בהיקף כולל של 2 נ"ז.

לימודי בחירה-

232001 סדנת נושא – "עיצוב ישראלי – תחביר מקומי"

דוד טרטקובר

סמסטר א', 1.5 שש"ש, 2 נ"ז

- הגדרת המשמעות של "עיצוב ישראלי", התייחסות לזהות, לאום, מקום גיאוגרפי, מורשת, אתניות, מקור – ממסדי או פרטי.
- בדיקת היתכנות ייחודיות העיצוב למקום או לחברה, מבחינת מוטיבים, מבחינת שפה חזותית ומבחינת דרכי העברת מסר.
- הכרת ההיסטוריה של העיצוב המקומי החל מ-1906 ועד ימינו. סקירה בפרספקטיבה היסטורית של הנסיונות השונים ליצירת זהות חזותית מקומית ודרכי הפצתה.

נושאים מרכזיים שיידונו בקורס:

- הכרת תפקיד הממסד לדורותיו ביצירת ובהטמעת זהות חזותית מקומית-לאומית, יצירת הממלכתיות הישראלית (סמלי הריבונות הישראלית, ימי עצמאות וזכרון, חינוך נוער ועליה).
  - בחינת היצירה המקומית לאור קריטריונים של אותנטיות מול ניכוס, מקוריות מול חיקוי, התאמה לאתוסים רלוונטיים, התאמה לאמצעי ייצור מקומיים.
  - בדיקת גישות של מקומיות והסתגרות מול בינלאומיות ופתיחות.
  - ניתוח השפעתה של אמנות שימושית עממית על העיצוב (כרטיסי ברכה, קמעות, קישוטי יום העצמאות, יודאיקה, צבא, מיעוטים).
  - לימוד וניתוח יצירת הייחוד החזותי-טיפוגרפי בעקבות מהפכת השפה העברית.
- במסגרת הקורס יעסקו הסטודנטים בפרייקט נסיוני שמטרתו עיצוב תוך התייחסות לייחודיות מקומית מבחינה תוכנית, ויזואלית, שפתית, ומבחינת פורמט התוצר, תוך מתן ביטוי לשפה אישית של הסטודנט.

232002 סדנת נושא – "דיאלוגים דיגיטליים"

רונאל מור

סמסטר ב', 1.5 שש"ש, 2 נ"ז

- ב 15 שנים האחרונות התפתחו במדיום המקוון צורות ביטוי ותקשורת רבות וייחודיות. ה"צ'ט" הוותיק התמזג עם צורות תקשורת חדשות, ובמקביל נולדו פלטפורמות שיחה ותקשורת ייחודיות: הצינף בטוויטר, הלייק בפייסבוק ועוד פורמטים ואמצעים שהפכו לאמצעי ביטוי בעלי משמעות ומשקל.
- הקורס עוסק במחקר של התפתחות והתפלגות של צורות ביטוי ושיחה במדיום המקוון ויעמיד למבחן סוגיית כגון אובדן הטון והסנטימנט בשיחה הדיגיטלית, חלחול של מושגים חדשים לתוך אוצר המילים שלנו והתגברות של צורות ביטוי הנשענות של תמונות, צלמיות, "מדבקות" וכמובן התפתחות של צורות תקשורת בתוך עולמות וירטואליים של מציאות מדומה.
- אם כניסתם של ממשקי שיחה עם מכשירים, מתעוררות שאלות נוספות על המאפיינים והתפתחות של שפה ועל ההשפעה שלא אלה על מאפייני השיחה הפרונטאלית.
- הקורס עוסק בהתפתחות של צורות שיחה, על ההשפעה של פלטפורמות חברתיות על ההתנהגות ותקשורת בין בני אדם ועל ההשפעה של טכנולוגיה כמעצבת צורות דיאלוג סביבן נבנות קהילות וקשרים חברתיים.
- הקורס מזמין את הסטודנטים להגיב למגמות אלה ולבחון ולהציע יישומים ומכשירים לשיחה ותקשורת.

232009 קורס בחירה מעשי – "פואטיקה חזותית – הספר כחדר פלאות אישי"

מרב סלומון

מסטר א', 1.5 שש"ש, 2 נ"ז

הקורס "פואטיקה חזותית- הספר כחדר פלאות אישי" ישמש כזירה מחוללת יצירה ומחקר חזותי לסטודנטים אשר מעונינים להתמחות בתחום האיור. הקורס יעסוק בבירור ופיתוח תחבירים חזותיים, מחוללי תוכן, היגידים ומשמעות פואטית שאינם מבוססי נראטיב.

בלב סערת המהפכה הדיגיטלית, המתרחשת מזה למעלה מ-15 שנים בעולמינו, ואשר משפיעה ומשנה היררכיות ומנגנונים בכל תחומי החיים, שומר הדימוי החזותי על כוחו ואף מתעצם. בתרבות וויזואלית, המקדשת את המהיר והמידי, זוכה ההיגד החזותי למעמד עליון. יתרונו של הדימוי חזותי, יחיד או סדרתי, ביכולתו לתקשר ולהעביר מסרים מורכבים ועמוקים, ללא קשר לשפה, לזמן, למדיום עליו הוא מוצג, או לטכניקה בה הוא מצויר. לצד, ומנגד המהפכה הדיגיטלית חוזר הספר הפיזי לתפוס מקום משמעותי ובעל תוקף מחודש כאובייקט אומנותי, תרבותי ושימושי. במעמדו החדש, הספר הפיזי מושפע מהמהפכה הדיגיטלית, וזכות קיומו תלויה בהצדקת תפקידו. זכות זו שמורה יותר ויותר לספרות חזותית. במתח שבין האנלוגי לדיגיטלי, הולכת ומתבססת ההכרה כי הספר כאובייקט לא נכחד, אלא הופך למרחב מחייה ולמדיום אוטונומי של יצירה אינטרדיסציפלינרית מסעירה, מקורית ומגוונת.

הקורס "פואטיקה חזותית- הספר כחדר פלאות אישי" מבקש לבחון את כוחו של הדימוי החזותי ככלי תקשורת, במסגרת של יצירה איורית אישית, פואטית, מורכבת, שאינה מבוססת על מבנים ומסגרות ספרותיות מוגדרות והגמוניות, ואת גבולות מרחביו של המושג "ספר". במסגרת הקורס נבחן מבנים ספרותיים א-נראטיביים, הקרובים יותר לשירה והמאפשרים דקונסטרוקציה של השפה, ונתנסה ביצירה של ספר- כלי קיבול – מרחב מוגדר – המאגד את אברי גוף היצירה.

הקורס יזמן לסטודנטים מרחב לשכלול והשחזת השפה החזותית שלהם, תוך שימוש בה ליצירת תחביר צורני המאפשר ביטוי עשיר, עמוק ומורכב, אשר יכול לשרת אותם כיוצרים וכבעלי מלאכה. חדרי הפלאות המוקדמים, אצרו בתוכם אוספים אישיים. על ידי צירופם של הפרטים השונים באוסף, אשר מוקמו על פי לוגיקה יותר או פחות מנומקת, זה לצד זה במרחבו של החדר, נוצרה תמונת עולם של בעל החדר – נוצק היגד. כך במסגרת הקורס יתנסו הסטודנטים, באפשרות ליצור היגד, אמירה, ביטוי, שמורכב מהיחס שבין החדר – הספר לאוצרותיו. באופן הזה הקורס מאתגר את הסטודנטים לבחון אפשרויות נוספות של ביטויי ושל כתיבה חזותית, באמצעים נוספים ואחרים, שאינם נראטיביים או ליניאריים.

232006 קורס בחירה מעשי – "לורם איפסום (מניפסט)"

מסטר ב', 1.5 שש"ש, 2 נ"ז

יעל בורשטיין

"מזה זמן, פחות או יותר מאז שהמושג 'פוסטמודרניזם' חדר אל תוך ההוויה שלנו, ערכים שבעבר נהנו מיוקרה רבה והניעו קדימה מהלכים היסטוריים ואף מהפכות, כגון: 'אמת', 'דרך', 'אחריות', 'שינוי' וכו' - איבדו מיוקרתם לטובת ה'פוסט' וה'ניאו'. אלו, יותר משהם מסמנים דרך ואידיאולוגיה, מצביעים על תחושה של ויתור והשלמה של הפרט ושל הקבוצות שאינן חלק מההגמוניה על היכולת שלהם להשפיע, להוביל ואפילו להשמיע קול, אל מול הצל הכביר של המהלכים הגלובליים. עם זאת, הלהט של פרטים וקבוצות לייצר שינוי, שלעתים קרובות עדיין מנוסח באמצעות סוגת המניפסט - לא פחת, אף שהוא נבלע בתוך 'רעש' של מידע אינטרנטי-גלובלי משטח-כל וקול".*

במהלך הקורס ננתח ונאיר מחדש מניפסטים מפורסמים ומשפיעים שפורסמו החל מסוף המאה ה-19

(המניפסט הקומוניסטי, הפוטוריסטי, המודרניסטי (באוהאוס) והסוריאליסטי) ועד מניפסטים עכשוויים (דוגמה '95-, 1964 FIRST COME FIRST) תוך הגדרה מחודשת של מהות המניפסט, האפקטיביות שלו, מקורותיו התרבותיים ותנאי היווצרותו, נעבוד בקבוצה במטרה לנסח מניפסטים חדשים.

נראה שישנה חשיבות מיוחדת למהלך כזה בלימודי התקשורת חזותית, המעצבת באופן כה דרמטי את התפיסה שלנו ביחס לתחומים רבים כל כך. היות שהתוצר הסופי נקבע על פי קנה המידה של הצרכן - נדרש המעצב לקוד אתי שיייע לו בשמירה על רמה אמנותית, ערכים, ואחריות מקצועית. אפשר לומר, מבלי להתבלבל, כי דרוש לו מניפסט. (מגזין "מארב", מרץ 2010).

232007 קורס בחירה – "דוקומנטציה אישית"

מסטר ב', 1.5 שש"ש, 2 נ"ז

יולי כהן

הקורס מניח כי אוטוביוגרפיה כמוה כחקירת הסיבות והנסיבות להיווצרות האני במתכונתו הנוכחית ולשאלות הקיומיות: מי אני, מה אני, איפה אני חי ומדוע. ההתפתחות האישית ומציאת הקול הפנימי עבור יצירה, תלויים בגיבוש הבנת העצמי והאפשרות לבטא ערכים, השקפות ואמונות אישיות. אינדיבידואציה; יוצרים בוגרים, חדלים מלהיות תיבת תהודה לעולם בו הם צמחו ו"ממציאים את עצמם". כך נוצר אדם עצמאי במחשבתו שתורם להתפתחות החברה והתרבות. הקולנוע התיעודי האישי נולד בארה"ב כאשר דוקומנטריסטים אמריקנים כמו אד פינקוס, ג'ון ג'וסט וג'רום היל, היפנו את מצלמתם אל עצמם ותיעדו את חייהם וחי משפחתם. סרטים אלה, שיש המכנים אותם סרטים תיעודיים אוטוביוגרפיים, סרטי דיוקן עצמי, סרטים אישיים, movies, או יומנים מצולמים מעמידים במרכזם סובייקט מוגדר הבוחן את עולם המציאות מבעד לפרספקטיבה הפרטית שלו. הקורס יתמקד בתיעוד עצמי אשר על פי רוב מתרחש במסגרת המשפחתית האינטימית וביחסיו של הפרט הדובר עם מוסדות חברתיים (משפחה, חברה, צבא וכיו"ב). הקורס, שבמרכזו התיעוד העצמי מייצג, בין השאר, מגמה תרבותית דומיננטית כיום, המעודדת חשיפה עצמית, אך ידגיש את ההבדל והשוני בתיעוד אישי כרישום אוטוביוגרפי הכולל בדרך כלל הצטלבות בין הספירה הפרטית עם זו הציבורית.

מטרות הקורס:

מכיוון שתיעוד אישי מסייע במציאת אמת וזהות עצמית של הפרט, מטרת הקורס היא לאפשר לסטודנטיות וסטודנטים ליצור מסמך אישי מובהק באופן מובנה ותהליכי. מכיוון שהמשפחה הגרעינית, הבית והמוצא, מניחים את התשתית שעליה נבנה הדיוקן העצמי בראשיתו, ומכיוון שהשנים חורצות בנו זיכרונות ותהפוכות, הולבשים ופושטים מסיכות, משנים פנים ומדברים בקולות שונים, נערמים כל אלה בנו שכבות שכבות. מטרת הקורס היא לחשוף אפיזודות מסיפור החיים האישי שחלחלו פנימה ואשר משפיעות על התוכן והשפה של היוצרת/ת. למרות שדיוקן עצמי יכול להיות מרוזם ומפושט במשמעותיותו, מבוסס על קטעי זיכרון ותחושות שנחקקו, הוא תמיד תמצית של עבר, הווה ועתיד. מעשית, יוציא לדרך הקורס, תהליך שיתחיל מחיפוש המוטיבציה האוטוביוגרפית/האישית, לחשיפת הסיפור האישי הראוי לאותו הרגע, לגיבוש רעיון, עריכת תחקיר, יצירת חומרי הגלם, עריכה וסיום לכדי יצירה שלמה. הקורס יביא את הסטודנט/ית להפקת יצירה בכל מדיום שייבחר: צילום, וידאו, תערוכה, מוצר, סרט, בלוג, אתר אינטרנט, ספר או מיצג ועוד כי כפי שאמר לוסיאן פרויד: "כל יצירת אמנות היא אוטוביוגרפית גם אם זה כיסא".

שנה ב'

לימודי חובה

230004 "היפר סטודיו" – "מרד הסטודנטים: תקשורת חזותית בין תרבות, חברה ופוליטיקה"

פרופ' ענת קציר, ד"ר נעמי מאירי-דן

שנה ב', 1.5 שש"ש, 3 נ"ז

במאי 1968 התבצרו סטודנטים, בעידודם של גורמים אנרכיסטים ושמאלניים, במספר אוניברסיטאות בפריז תוך קריאה לסדר חברתי חדש. תגובתן הקשוחה של הממשלה והמשטרה לתקריות הביאו להסלמת המחאה ולהצטרפותם של איגודי העובדים בכל רחבי צרפת לשביתה כללית חסרת תקדים שכמעט גרמה לנפילת ממשלתו הימנית השמרנית של דה-גול. ביוני אותה שנה נאלץ דה-גול לפזר את האסיפה הלאומית ולהכריז על בחירות פרלמנטריות חדשות. למרות כשלונם הפוליטי של אירועי מאי '68 היתה להם השפעה עצומה על עיצוב דמותו של השמאל החדש במערב אירופה. אחד מסימני ההיכר הבולטים של התסיסה החברתית במאי '68 הוא כתובות הקיר והכרזות הרבות שנוצרו ע"י 'Atelier Populaire', קבוצת סטודנטים לאמנות שהתבצרו בבית-הספר הגבוה לאמנות. כרזות אלה התנוססו ברחבי העיר מדי בוקר, הונפו בהפגנות וניתלו על קירות המפעלים. "הכרזות שנוצרו על ידינו הן כלי נשק בשירות המאבק וחלק בלתי נפרד ממנו. מקומן הראוי הוא בלבו של הקונפליקט, כלומר, ברחובות ועל קירות המפעלים. כל שימוש דקורטיבי בהן או הצגתן בחללים בורגניים למטרות אסתטיות בלבד יפגום במטרתן המוצהרת", טענו חברי הקבוצה שהושפעו עמוקות מהאידיאולוגיה הסיטואציונית, שהעמידה את האמנות במרכזו של כל שינוי חברתי רדיקלי. הסיטואציוניזם מילאו תפקיד מכריע באירועי מאי '68. משנתם הרעיונית – כפי שהתנסחה בספרו רב ההשפעה של ג'י דבור "חברת הראווה" (1967) – הבעירה את המהפכה והעניקה לה בסיס תיאורטי ואידאולוגי. דבור טען שאמצעי התקשורת ההמוניים ועולם הפרסום – אמצעי הייצוג של החברה הקפיטליסטית העכשווית – חדרו לכל תחומי החיים תוך שהם יוצרים מציאות מדומה ומחוללים זיוף,

ניכור והפרדה וכופים על היחיד פסיביות צרכנית וצייתנית.
ההשפעה העצומה של ספרו של דבור על אירועי מאי '68 בכלל, ועל פעילותם של חברי ' Atelier Polpulair בפרט, הביאה כמה מהם לחבור יחד ולהקים ב-1970 את 'גרפוס', קולקטיב עיצוב מהבולטים והמשפיעים ביותר בשנות ה-70 וה-80. חברי 'גרפוס' הצליחו לשלב בין מצינות עיצוביות ומוסר חברתי; עד פרידתם ב-1991, דחו עבודות מסחריות או ממשלתיות והתמקדו בעבודה עם עמותות חברתיות, מועצות ערים פרוגרסיביות וקבוצות תיאטרון אלטרנטיביות. במידה רבה ניתן ליחס את פירוקו של 'גרפוס' לאימוצו של העיצוב החברתי על ידי תרבות המיינסטרים ועל ידי המימסד התרבותי בשנות השמונים; לא עוד באופוזיציה, הרגישו חברי הקבוצה שהם בוגדים בשליחותם החתרנית.
מקרה מבחן זה הנע מהתיאוריה לאידאולוגיה החברתית, לאקט הפוליטי ומשם לעשייה העיצובית – משמש נקודת מוצא מתאימה לדיון בתפקידו החברתי של מעצב התקשורת החזותית בימינו. תפקיד שבזירה המקומית בא לידי ביטוי באופן מרשים במחאת האוהלים בקיץ 2011.

לכל החלטה עיצובית יש השלכות סביבתיות, חברתיות ואתיות. במהלך הקורס תיבחן אחריותו החברתית והמוסרית של המעצב בחברה הצרכנית הגלובלית של ימינו, באמצעות דיון ביקורתי בנושאי הרוחב הבאים:

- סוגיות אתיות וחשיבה ביקורתית ככלי לעיצוב מודע.
  - עמדות אידאולוגיות כגורם מתווה באבולוציה ובמגמות של התקשורת החזותית.
  - תקשורת המונים v.s ביטוי אישי.
- הקורס יישלב בין תיאוריה ועשייה עיצובית ויבחן את הקשרי היישום של תקשורת חזותית בעידן הדיגיטלי – הממסדי/מסחרי v.s החתרני, הפיזי v.s הוירטואלי – והאסטרטגיות והפרקטיקות שנגזרות מכך.

230007 מסגרת הנחיה אישית – פיתוח פרויקט מרכזי

מרכזים: דוד טרטקובר, אשר ארנון

מנחים אישיים המלוים את הפרויקט מהסמסטר השני של שנה א'

שנה ב', שנתי, 8 נ"ז

שני הסמסטרים בשנת הלימודים השנייה יוקדשו לפיתוח הפרויקט המרכזי והבאתו לידי גמר. תוכן, אופן וקצב ההתקדמות בפיתוח הפרויקט המרכזי נגזר מאבני הדרך שיוגדרו בשלב הפרוגרמה על ידי הסטודנט על פי תכני והדגשי הפרויקט שלו, ועל כן יהיו הבדלים בקצב ההתקדמות בין פרויקטים שונים. יחד עם זאת הואיל ואנו רואים ערך רב בשיתוף הקבוצה בתהליכי העבודה השונים תקבענה 2-3 פגישות קבוצתיות בכל סמסטר לביקורת ביניים.
בשנה זאת תצטרף למערכת ההנחיה האישית/מעשית מסגרת ההנחיה התיאורטית הקבוצתית כפי שיפורט להלן.

230008 מסגרת הנחיה קבוצתית – אספקטים תיאורטיים בהנחיה לפרויקט המרכזי

ד"ר אורי ברטל, ד"ר אהד זהבי

שנה ב', שנתי, מפגש אחד לשבועיים, 2 נ"ז

מטרת הקורס ללוות את הסטודנטים בחשיבה על הפרויקט ותהליכי המחקר המלווים אותו. מתוך כך מובן כי הקורס יתאים את עצמו לכל אחד מהפרויקטים המוצעים על ידי הסטודנטים. חלקו הראשון של הקורס יעסוק באספקטים הרעיוניים של הפרויקט ובתכנון שלביו, תוך הדגשת צדדיו היצירתיים והחדשניים של הפרויקט. החלק השני של הקורס יבליט אספקטים מקצועיים והפקתיים של הפרויקט בהתאם לכל אחד מהפרויקטים המוצעים.

231004 " אמנות ותקשורת חזותית – השפעות הדדיות"

ד"ר נעמי מאיר-דן

שנה ב', 1 ש"ש, 2 נ"ז

לא בכדי זכו האמנות והתקשורת החזותית לכך שהן תילמדנה בשתי מחלקות נפרדות בבצלאל, "אקדמיה לאמנות ועיצוב" (כמו גם במוסדות מקבילים בעולם כולו). האחת מצד ה"אמנות", השנייה מצד ה"עיצוב". אפילו התארים האקדמיים שבהם מתהדרים בוגריהן של שתי המחלקות הם אחרים. לתחום האחד יש מסורת ארוכת יומין של הוראה והוא בעל מורשת מבוססת של מחקר היסטורי-תיאורטי-ביקורתי, בעוד שהתחום האחר צעיר לאין שיעור, הן ככל שהדבר נוגע בעצם הגדרתו כדיסציפלינה הן במתודולוגיות המשמשות לדיון על אודותיו. מצד שני, באתר הבית של בצלאל עצמה מוצגים שני התחומים באמצעותה של מלה אחת משותפת: על האמנות נכתב שהיא "דבר חמקמק, חידתי וקסום", בעוד שאל התקשורת החזותית מתייחסים בו כאל "קסם".

בקורס זה נידרש למורכבותם של הקשרים בין שני השדות – למן קווי הגבול הנמתחים ביניהם, עבור בנקודות המפגש ובאזורי החפיפה וכלה בנתיבי הזליגה הדו-כיווניים, המייצרים אפשרות להשפעה של האחד על האחר ואף לכינונו של דיאלוג ולקיום משולב של השניים.

בין היתר, נעסוק בתחומים הבאים:

- בין "גבוה" ל"נמוך" ומקומה של החלוקה הדיכוטומית בשיח העכשווי;
- הגדרת השדות ובחינת המתודולוגיות המשמשות לדיון בכל אחד מהשדות (בהמשך למה שנלמד בפרו"ס מתודולוגיות מחקר);
- אימוץ הידע הדיסציפלינרי והפרקטיקה המתודולוגית המשמשים את היסטוריון האמנות לפיענוח של יצירות משדה התקשורת החזותית;
- דיון בסוגיות המשותפות לשני השדות: אסתטיקה, אתיקה; מקוריות, חד פעמיות וייצור המוני; למה התכוון המשורר? (או: האם באמת חשוב להבין את היצירה?); מיהו בעל הבית? (יחסי פטרון/מזמין/לקוח ויוצר); בין המגויס לחתרני ובין האישי לשיתופי; למי מיועדת היצירה? (אפיוניהם של קהלי היעד); מרחבי יצור אל מול מרחבי הפצה וצריכה, הקאנון ותפקידם של המחקר ההיסטורי, מזה, ושל מוזיאוני אמנות ועיצוב, מזה, בהגדרתו;
- בחינת מקרים שבהם השדה האחד משפיע על האחר.

סדנאות אורח

שנה א+ב', סמסטר א'/ב', שבוע מרוכז, 1 נ"ז.

כחלק בלתי נפרד מהמהלך הלימודי מבקשת התכנית ליצור הזדמנויות למפגשים עם מרצים אורחים מעצבים, אמנים, אנשי מדיה ופרסום ותיאורטיקנים מובילים מהארץ ומהעולם ולחשיפה למגוון רחב של נקודות מבט בשיח העכשווי של התקשורת החזותית. במסגרת זו יתקיימו סדנאות אורח סימסטריאליות בנות שבוע אשר יועברו במשותף לסטודנטים בשנה א' ובשנה ב'. על כל סטודנט להשתתף בסדנת אורח אחת בכל שנה בהיקף של 1 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט בתכנית להשתתף ב-2 סדנאות אורח בהיקף כולל של 2 נ"ז.

230003 "היפר סטודיו" – "אוטופיה/דיסטופיה – חדשנות טכנולוגית ולאן שהיא לוקחת אותנו"

רונאל מור, ד"ר רומי מיקולינסקי

שנה ב', 1.5 ש"ש, 3 נ"ז

לאורך ההיסטוריה, פריצות דרך טכנולוגיות הניעו מהפכות ששינו את פני האנושות. קשה לדמיין כיצד עולמנו היה ללא המצאות שונות דוגמת חשמל, דפוס, מנוע הקיטור וכמובן המחשב והאינטרנט. התבוננות על אופני החדירה של מהפכות טכנולוגיות שונות מאפשרת לאתר תבניות קבועות של חדירה, התפתחות, קליטה והשפעה. במהלך הקורס נבחן בצורה ביקורתית את השפעת הטכנולוגיה על חיינו בעבר, בהווה ואף בעתיד הקרוב והרחוק באמצעות סקירה וניתוח של מגמות טכנולוגיות עכשוויות, נדון בהיבטים שונים דרכם הטכנולוגיה משתלבת במארג הכלכלי-חברתי ומשנה את חיינו.

בין הנושאים: השפעת מהפכת המידע על מבנים מסורתיים דוגמת התא המשפחתי או הזהות הלאומית, מהי הפריזמה הנכונה לבחון את השינויים הצפויים לנו? האם ישנן אלטרנטיבות לשיטות דרכן בחנו מגמות ומהפכות עבר? הקורס מהווה מקום מפגש ליזמות והמצאה, מדעי החברה ותרבות ומזמין ביקורת משולבת בדמיון על מנת לנתח מגמות קיימות ועתידיות. הסטודנטים יציעו מוצרים הנשענים על טכנולוגיות עדכניות וישרטטו תבניות שימוש ובהן התייחסות למתווה השפעה שלילית או חיובית בהיבטים חברתיים, כלכליים ופוליטיים.

לימודי בחירה:

סדנאות הנושא וקורסי הבחירה המעשיים משותפים לשנה א + ב

232001 סדנת נושא – "עיצוב ישראלי – תחביר מקומי"

דוד טרטקובר

1.5 שש"ש, 2 נ"ז

- הגדרת המשמעות של "עיצוב ישראלי", התייחסות לזהות, לאום, מקום גיאוגרפי, מורשת, אתניות, מקור – ממסדי או פרטי.
- בדיקת היתכנות ייחודיות העיצוב למקום או לחברה, מבחינת מוטיבים, מבחינת שפה חזותית ומבחינת דרכי העברת מסר.
- הכרת ההיסטוריה של העיצוב המקומי החל מ-1906 ועד ימינו. סקירה בפרספקטיבה היסטורית של הנסיונות השונים ליצירת זהות חזותית מקומית ודרכי הפצתה.

נושאים מרכזיים שידונו בקורס:

- הכרת תפקיד הממסד לדורותיו ביצירת ובהטמעת זהות חזותית מקומית-לאומית, יצירת הממלכתיות הישראלית (סמלי הריבונות הישראלית, ימי עצמאות וזכרון, חינוך נוער ועליה).
  - בחינת היצירה המקומית לאור קריטריונים של אותנטיות מול ניכוס, מקוריות מול חיקוי, התאמה לאתוסים רלוונטיים, התאמה לאמצעי ייצור מקומיים.
  - בדיקת גישות של מקומיות והסתגרות מול בינלאומיות ופתיחות.
  - ניתוח השפעתה של אמנות שימושית עממית על העיצוב (כרטיסי ברכה, קמענות, קישוטי יום העצמאות, יודאיקה, צבא, מיעוטים).
  - לימוד וניתוח יצירת הייחוד החזותי-טיפוגרפי בעקבות מהפכת השפה העברית.
- במסגרת הקורס יעסקו הסטודנטים בפרויקט נסיוני שמטרתו עיצוב תוך התייחסות לייחודיות מקומית מבחינה תוכנית, ויזואלית, שפתית, ומבחינת פורמט התוצר, תוך מתן ביטוי לשפה אישית של הסטודנט.

232002 סדנת נושא – "דיאלוגים דיגיטליים"

רונאל מור

1.5 שש"ש, 2 נ"ז

ב 15 שנים האחרונות התפתחו במדיום המקוון צורות ביטוי ותקשורת רבות וייחודיות. ה"צ'ט" הוותיק התמזג עם צורות תקשורת חדשות, ובמקביל נולדו פלטפורמות שיחה ותקשורת ייחודיות: הצינץ בטוויטר, הלייק בפייסבוק ועוד פורמטים ואמצעים שהפכו לאמצעי ביטוי בעלי משמעות ומשקל.

הקורס עוסק במחקר של התפתחות והתפלגות של צורות ביטוי ושיחה במדיום המקוון ויעמיד למבחן סוגיית כגון אובדן הטון והסנטימנט בשיחה הדיגיטלית, חלחול של מושגים חדשים לתוך אוצר המילים שלנו והתגברות של צורות ביטוי הנשענות של תמונות, צלמיות, "מדבקות" וכמובן התפתחות של צורות תקשורת בתוך עולמות וירטואליים של מציאות מדומה.

אם כניסתם של ממשקי שיחה עם מכשירים, מתעוררות שאלות נוספות על המאפיינים והתפתחות של שפה ועל ההשפעה שלא אלה על מאפייני השיחה הפרונטאלית.

הקורס עוסק בהתפתחות של צורות שיחה, על ההשפעה של פלטפורמות חברתיות על ההתנהגות ותקשורת בין בני אדם ועל ההשפעה של טכנולוגיה כמעצבת צורות דיאלוג סביבן נבנות קהילות וקשרים חברתיים.

הקורס מזמין את הסטודנטים להגיב למגמות אלה ולבחון ולהציע יישומים ומכשירים לשיחה ותקשורת.

232003 סודת נושא – "Story Telling"

פרופ' רותו מודן
1.5 שש"ש, 2 נ"ז

הקורס מציע מקום לחקירה מעשית ותיאורטית של האתגרים העומדים היום בפני יוצר של סיפור חזותי: אתגרים טכנולוגיים, עיוניים, חזותיים וקונטקסטואליים. הדגש בקורס יהיה על הסיפור, כאשר האמצעים החזותיים הם כלים ספרותיים בשירות הנראטיב, כהעברת אינפורמציה, העמקה של הטקסט, פרשנות וריבוד. השאיפה היא לספק את הרקע המוקדם הדרוש כדי להרחיב את ההקשר האמנותי של הסטודנט ולנסח יחד אתו, את התפקיד המקצועי של היוצר ביחס לקהילה. משקל רב ינתן לעיצוב היחסים בין צורה, תוכן ומשמעות תוך דיון ביקורתי ורעיוני על סיפור חזותי באופן כללי ועל העבודה של הסטודנט בפרט, תוך בדיקת גבולות המדיום ואתגור הנורמות שלו. נדון באופנים הרבים בהם ניתן לספר סיפור נראטיבי, לקהלים שונים, במבנים ספרותיים ובז'אנרים חזותיים שונים: קומיקס, פיקצ'רבווק-עם דגש על ספרי ילדים-"ספרים" אינטראקטיביים, פטורומן. נבחן נושאים כמו אורינות חזותית, יחסי תמונה-טקסט, דרמה והתאמת נראטיב ושפה ויזואלית לקהלי יעד שונים.

המדיה החזותית אינה דווקא זו המאויירת. אלא גם בצילום, טיפוגרפיה, אנימציה וכל אמצעי ויזואלי אחר לפי התמחותו של הסטודנט.

מבחינה מעשית, נשלים מהלך שלם של פיתוח של סיפור ויזואלי (מקורי או אדפטציה) החל משלב הרעיון, מחקר, עלילה/דרמה/נראטיב, כתיבה ועריכה של סיפור, עיצוב דמויות-הן מבחינה ספרותית והן מבחינה ויזואלית- והתאמת הפורמט לסיפור ולקהל היעד עד למוצר מוגמר.

מטרות הקורס:

הכרה והעמקה בז'אנרים השונים של הסיפור החזותי ובאמצעים השונים, תוכניים ומעשיים העומדים בפני יוצר בן ימינו.

הבנה של הקשרים האפשריים בין טקסט לסדרה של אימג'ים: השלמה, הנגדה, אירוניה, תיאור ועוד. יצירת הקשר בין סגנון וצורה ובין תוכן ומשמעות.

פיתוח שפה אישית ושכלול הכלים בכתיבה וב"אימאג' מייקינג".

232004 סודת נושא – "Post Moving Image"

יעל בורשטיין
1.5 שש"ש, 2 נ"ז

'וידאו ארט', 'מובינג אימג', 'תקשורת חזותית בתנועה', 'וידאו קליפים', 'אנימציה דיגיטלית' - אלו הם רק מעט מהתיוגים של דימויים נעים שחורגים מהמסגרת של הקולנוע הנראטיבי. עם השנים הולכים ומתווספים עוד ועוד מופעים, סוגות ותצוגות של הדימוי הנע, אך הדומיננטיות של אופני ההבעה המסורתיים של הקולנוע עדיין איתנה, ואף משפיעה באופן גדל והולך על כל אותן יצירות שאמורות לשמש כאלטרנטיבה. האמנות הצעירה מבין האמנויות הספיקה זה מכבר להשפיע על רוב תחומי העיצוב והאמנות ולטלטל אותם (ארכיטקטורה, עיצוב גרפי, אמנות פלסטית, קולנוע) אך נראה כי המהפכה הזו נרגעה מהר מדי, ונתנה לכוחות השוק המוכרים לבלוע אותה. הקולנוע עצמו, שמצא את עיקר זהותו בנרטיב הריאליסטי, במייק בליף, השתלט בתגובה על כל אותו עולם של דימויים נעים, על נוסחאותיו הדרמטיות הברורות ועל פטפוט היתר שלו. הקורס "פוסט מובינג אימג" ינסה לאתגר את מה שהפך למובן מאליו, ולהציע חזרה ליסודות הרדיקליים והאוונגרדיים של האמנות האודיו ויזואלית. לחזור ולמצוא מחוזות שאינם מוגבלים על ידי האילוצים והאופנות של הקולנוע המסחרי. ננסה "לספר סיפור" באופן שונה – דרך תנועה, קומפוזיציה, הפשטה, דקונסטרוקציה, קונסצפט. תוך שאיפה לייצר חוויה רעננה, מעוררת ומאתגרת נפתח פרספקטיבות צלולות יותר של יחסי דימוי/סאונד/נראטיב, המצויות באופן זה או אחר בבסיס כל יצירת מופת קולנועית.

232005 קורס בחירה – "מיכל הספר"

גיא שגיא

1.5 שש"ש, 2 נ"ז

המציאות היא מסכת עמוסה ורב-גונית של תופעות. גם אם נדמה כי הן מסודרות באופן אנושי, או בדרך הטבע, בו בזמן קיימת כאוטיות מסוימת המתבטאת בהצפה בלתי נשלטת של חזות הדברים, המידע שלהם, והאובייקטים הסובבים אותנו. מתוך רצון להכיל ולתפוס את ה"כאוס" הזה, יש צורך לארגן אותו לתוך מסגרות ותבניות, ליצור סדר ברור על מנת שתיווצר "תמונת עולם" מובנת. אחד המכשירים הוא ארגון המציאות לתוך פורמט של ספר.

לספר תפקיד של מתווך. הוא ממוקם בין המצב הטרומי-הבראשיתי והגולמי של החומרים, לבין מצב ה-אחרי, הפוסט-קריאה, זהו המקום שמעורר תגובות (רפלקציה) של חלימה, ידע, אושר, רגש ועוד. ככזה הופך הספר למטא-ספרי. הספר נמצא במעמד דיאלקטי מובהק: מצד אחד הוא מכיל "סיפור" שנכתב והסתיים על ידי היוצר, ומצד שני, מעניק חיי נצח ל"סיפור" דרך עיני הקורא. הבאת החומר אל הכתב, אל הדפוס, מקפיאה ועוצרת את הדבר, אך בו בזמן מפיצה אותו וכאילו בוראת אותו כל פעם מחדש.

הספר הוא כלי תרבותי שהוראות הפעולה שלו מוזנות משחר ילדותנו. כבר בשנים הראשונות, תינוקות הוויזואלי, ובמקומו מתכסה הדף באותיות וברצף משפטים. בשלב זה מעשה הקריאה ניזון מסמלים טיפוגרפיים, והקורא יוצר בעצמו את החזות הוויזואלית, בורא בדמיונו עולם כזה או אחר. ניתן לומר כי באופן מסוים, לאורך השנים, התקבעה הפרדה של ייצוג בין דימוי לבין טקסט, הפרדה שבין "קורא" לבין "צופה", כאשר את הדימוי אנו רואים וקולטים דרך מסך טלוויזיה או הקולנוע, ואילו את המלה הכתובה, את הטקסט, אנו קוראים בין דפי הספר.

במסגרת הקורס נדון בספר שנע בתוך שבין "רומן" (a novel) לבין סרט (a film), בשזירה של עולם טקסטואלי בצד ויזואלי, בבניית עלילה, תנועה, מסגרת ופורמט, שיחד ייצרו ספר "חדש", ספר היברידי שמבקש לחבר את שני המדיומים ולבנות אינטראקציה ביניהם, הן על ידי שימור עקרונות וערכים של הספר המסורתי, והן בקריאת תיגר עליהן. שאלות ותהיות עולות בדבר תצורותיו של הספר והבמה הפרשנית שיוצר/מעצב הספר נותן לו. הספר ישמש כסובסטנס, כחלל שבדוק גבולות את השימור, אותו נכנה "המיכל" – the container.

232006 קורס בחירה מעשי – "לורם איפסום (מניפסט)"

1.5 שש"ש, 2 נ"ז

יעל בורשטיין

"מזה זמן, פחות או יותר מאז שהמושג 'פוסטמודרניזם' חדר אל תוך ההווה שלנו, ערכים שבעבר נהנו מיוקרה רבה והניעו קדימה מהלכים היסטוריים ואף מהפכות, כגון: 'אמת', 'דרך', 'אחריות', 'שינוי' וכו' - איבדו מיוקרתם לטובת ה'פוסט' וה'ניאו'. אלו, יותר משהם מסמנים דרך ואידיאולוגיה, מצביעים על תחושה של ויתור והשלמה של הפרט ושל הקבוצות שאינן חלק מההגמוניה על היכולת שלהם להשפיע, להוביל ואפילו להשמיע קול, אל מול הצל הכביר של המהלכים הגלובליים. עם זאת, הלהט של פרטים וקבוצות לייצר שינוי, שלעתים קרובות עדיין מנוסח באמצעות סוגת המניפסט - לא פחת, אף שהוא נבלע בתוך 'רעש' של מידע אינטרנטי-גלובלי משטח-כל וקול" *.

במהלך הקורס ננתח ונאיר מחדש מניפסטים מפורסמים ומשפיעים שפורסמו החל מסוף המאה ה-19

(המניפסט הקומוניסטי, הפוטוריסטי, המודרניסטי (באוהאוס) והסוריאליסטי) ועד מניפסטים עכשוויים (דוגמה '95-, FIRST COME FIRST 2000 1964) תוך הגדרה מחודשת של מהות המניפסט, האפקטיביות שלו, מקורותיו התרבותיים ותנאי היווצרותו, נעבוד בקבוצה במטרה לנסח מניפסטים חדשים.

נראה שישנה חשיבות מיוחדת למהלך כזה בלימודי התקשורת חזותית, המעצבת באופן כה דרמטי את התפיסה שלנו ביחס לתחומים רבים כל כך. היות שהתוצר הסופי נקבע על פי קנה המידה של הצרכן - נדרש המעצב לקוד אתי שסייע לו בשמירה על רמה אמנותית, ערכים, ואחריות מקצועית. אפשר לומר, מבלי להתבלבל, כי דרוש לו מניפסט. (מגזין "מארב", מרץ 2010).

232009 קורס בחירה מעשי – "פואטיקה חזותית – הספר כחדר פלאות אישי"

מרב סלומון

1.5 שש"ש, 2 נ"ז

הקורס "פואטיקה חזותית- הספר כחדר פלאות אישי" ישמש כזירה מחוללת יצירה ומחקר חזותי לסטודנטים אשר מעונינים להתמחות בתחום האיור. הקורס יעסוק בבירור ופיתוח תחבירים חזותיים, מחוללי תוכן, היגידים ומשמעות פואטית שאינם מבוססי נראטיב.

בלב סערת המהפכה הדיגיטלית, המתרחשת מזה למעלה מ-15 שנים בעולמינו, ואשר משפיעה ומשנה היררכיות ומנגנונים בכל תחומי החיים, שומר הדימוי החזותי על כוחו ואף מתעצם. בתרבות וויזואלית, המקדשת את המהיר והמידי, זוכה ההיגד החזותי למעמד עליון. יתרונו של הדימוי חזותי, יחיד או סדרתי, ביכולתו לתקשר ולהעביר מסרים מורכבים ועמוקים, ללא קשר לשפה, לזמן, למדיום עליו הוא מוצג, או לטכניקה בה הוא מצויר. לצד, ומנגד המהפכה הדיגיטלית חוזר הספר הפיזי לתפוס מקום משמעותי ובעל תוקף מחודש כאובייקט אומנותי, תרבותי ושימושי. במעמדו החדש, הספר הפיזי מושפע מהמהפכה הדיגיטלית, וזכות קיומו תלויה בהצדקת תפקידו. זכות זו שמורה יותר ויותר לספרות חזותית. במתח שבין האנלוגי לדיגיטלי, הולכת ומתבססת ההכרה כי הספר כאובייקט לא נכחד, אלא הופך למרחב מחייה ולמדיום אוטונומי של יצירה אינטרדיסציפלינרית מסעירה, מקורית ומגוונת.

הקורס "פואטיקה חזותית- הספר כחדר פלאות אישי" מבקש לבחון את כוחו של הדימוי החזותי ככלי תקשורת, במסגרת של יצירה איורית אישית, פואטית, מורכבת, שאינה מבוססת על מבנים ומסגרות ספרותיות מוגדרות והגמוניות, ואת גבולות מרחביו של המושג "ספר". במסגרת הקורס נבחן מבנים ספרותיים א-נראטיביים, הקרובים יותר לשירה והמאפשרים דקונסטרוקציה של השפה, ונתנסה ביצירה של ספר- כלי קיבול – מרחב מוגדר – המאגד את אברי גוף היצירה.

הקורס יזמן לסטודנטים מרחב לשכלול והשחזת השפה החזותית שלהם, תוך שימוש בה ליצירת תחביר צורני המאפשר ביטוי עשיר, עמוק ומורכב, אשר יכול לשרת אותם כיוצרים וכבעלי מלאכה. חדרי הפלאות המוקדמים, אצרו בתוכם אוספים אישיים. על ידי צירופם של הפרטים השונים באוסף, אשר מוקמו על פי לוגיקה יותר או פחות מנומקת, זה לצד זה במרחבו של החדר, נוצרה תמונת עולם של בעל החדר – נוצק היגד. כך במסגרת הקורס יתנסו הסטודנטים, באפשרות ליצור היגד, אמירה, ביטוי, שמורכב מהיחס שבין החדר – הספר לאוצרותיו. באופן הזה הקורס מאתגר את הסטודנטים לבחון אפשרויות נוספות של ביטויי ושל כתיבה חזותית, באמצעים נוספים ואחרים, שאינם נראטיביים או ליניאריים.

232010 קורס בחירה – "עיצוב תוכן חוצה מדיה"

ארז גביש

1.5 שש"ש, 2 נ"ז

תפוצתם וזמינותם של אמצעי מדיה דיגיטליים, המאפשרים הפצת תוכן וידאו, קול, טקסט ואינטראקציה, מרחיבים את המפגש עם תוכן שהיה בעבר בלעדי למדיום הטלוויזיוני לבדו. בקורס ניצור "מיתולוגיה" – מערכת של היגדים, מהם נפתח נרטיבים משניים למופעי התוכן. מופעים אלו בתורם מזינים את המיתולוגיה, מרחיבים את מערך ההיגדים, ויוצרים נראטיב-על דינאמי. המיתולוגיה מאגדת מופעים שונים בוידאו, יישומים אינטראקטיביים ודפוס, במגוון פלטפורמות – טלוויזיה, מחשב, טאבלטים וטלפונים חכמים, קוראי ספרים אלקטרוניים ודפוס דיגיטלי – על מאפייניהם החופפים והיחודיים. נפתח את ההיגדים והנראות של כל אחד מהמופעים, נבחן את התחביר שנוצר בין המופעים היחודיים בכל מדיה ופלטפורמה, ואת מערכת הגומלין בין מופעי התוכן למיתולוגיה.

232008 קורס בחירה מעשי – "קוד ככלי ליצירה דינאמית"

דני בייקון

1.5 שש"ש, 2 נ"ז

בעידן הדיגיטלי מתעצמת ההשפעה של כלים וטכנולוגיות דיגיטליות על היצירה החזותית ועל תפקיד המעצב בחברה ובתעשייה. לכלים ומיומנויות של העידן הקודם מצטרפים כלים וחומרי גלם חדשים. טריטוריות שהיו נחלתם הבלעדית של תכניתנים נחשפות והופכות לנגישות למעצבים ואמנים. טריטוריות אלה מתגלות כמעוררות השראה ויצירתיות ומעודדות תבניות חשיבה ויצירה חדשים. מגמה זו נובעת ממכלול סיבות ותנאים. הבולטים ביניהם כוללים את הצורך של מעצבים לתת מענה לאתגרים חדשים של הצגה ותקשורת של מידע מורכב, את התלות והקשר בין תחומי מקצוע שונים, את הקרבה והחשיפה הבלתי נמנעת של מעצבים לקוד, את הזמינות של קוד פתוח המאפשר גישה קלה ל"קטעי" תוכנה מוכנים, מתועדים ובחינם ואת זמינותו של מידע מקוון ואת תרבות השיתוף ונדיבות המידע ברשת.

בצדו השני של המגרש עומדים חומרי הגלם החדשים: שטף נתונים גולמי ועצום ארוז בממשקים פתוחים (API) מוכנים לשימוש ולמניפולציה. נתונים אלה מתהווים בזמן אמת וללא הפסקה, לרוב ללא כוונה או מניע של ההמון שמייצר אותם. הנתונים הם תוצר לוואי להתנהגות ולדפוסי שימוש בטכנולוגיות ומכשירים מקוונים חדשים.

הקורס עוסק בהיבטים תיאורטיים ומעשיים של המחשה דינמית ואינטראקטיבית של נתונים ויצירה בקוד. מתוך עמדת מוצא זו עומדות למבחן סוגיות הקשורות לתפקיד המעצב ולהשפעה של כלים וחומרי גלם בצורת נתונים על היצירה החזותית. בקורס נבחן את עמדתו של המעצב והאמן כיצרים של הכלים והחוקים המכתיבים את התוצאה החזותית ואת המשמעות הנובעת ממנה. עמדה זו מעוררת שאלות רבות ביחס לטווח העשייה של המעצב, היוצר יצירה המתחוללת מנתונים חיים ומשתנים (יצירה גנרטיבית). בקורס יתקיים ניתוח של יישומים שונים של טכנולוגיות המחשה וההשפעה של אלה על החברה, התעשייה, התרבות, המדע והאמנות.

הקורס מותאם לסטודנטים ללא רקע קודם במדעי המחשב, מתמטיקה או תיכנות, כשלאורך הסמסטר רוכשים המשתתפים ידע בתיכנות בסיסי תוך כדי חשיפה ודין תיאורטי בנושאים המרכזיים שבסילבוס. בקורס יבחנו מספר רב של מקרי מבחן של מעצבים ואמנים כדוגמת: גולן לוי, עמית פיטארו, ארון קובלין, ג'ונתן האריס, זאק ליברמן וקארסטן שמידט.

232007 קורס בחירה – "דוקומנטציה אישית"

יולי כהן

1.5 שש"ש, 2 נ"ז

הקורס מניח כי אוטוביוגרפיה כמוה כחקירת הסיבות והנסיבות להיווצרות האני במתכונתו הנוכחית ולשאלות הקיומיות: מי אני, מה אני, איפה אני חי ומדוע. ההתפתחות האישית ומציאת הקול הפנימי עבור יצירה, תלויים בגיבוש הבנת העצמי והאפשרות לבטא ערכים, השקפות ואמונות אישיות. אינדיבידואליזם; יוצרים בוגרים, חדלים מלהיות תיבת תהודה לעולם בו הם צמחו ו"ממציאים את עצמם". כך נוצר אדם עצמאי במחשבתו שתורם להתפתחות החברה והתרבות. הקולנוע התיעודי האישי נולד בארה"ב כאשר דוקומנטריסטים אמריקנים כמו אד פינקוס, ג'ון ג'וסט וג'רום היל, היפנו את מצלמתם אל עצמם ותיעדו את חייהם וחיי משפחתם. סרטים אלה, שיש המכנים אותם סרטים תיעודיים אוטוביוגרפיים, סרטי דיוקן עצמי, סרטים אישיים, I movies, או יומנים מצולמים מעמידים במרכזם סובייקט מוגדר הבוחן את עולם המציאות מבעד לפרספקטיבה הפרטית שלו. הקורס יתמקד בתיעוד עצמי אשר על פי רוב מתרחש במסגרת המשפחתית האינטימית וביחסיו של הפרט הדובר עם מוסדות חברתיים (משפחה, חברה, צבא וכיו"ב). הקורס, שבמרכזו התיעוד העצמי מייצג, בין השאר, מגמה תרבותית דומיננטית כיום, המעודדת חשיפה עצמית, אך ידגיש את ההבדל והשוני בתיעוד אישי כרישום אוטוביוגרפי הכולל בדרך כלל הצטלבות בין הספירה הפרטית עם זו הציבורית.

מטרות הקורס:

מכיוון שתיעוד אישי מסייע במציאת אמת וזהות עצמית של הפרט, מטרת הקורס היא לאפשר לסטודנטיות וסטודנטים ליצור מסמך אישי מובהק באופן מובנה ותהליכי. מכיוון שהמשפחה הגרעינית, הבית והמוצא, מניחים את התשתית שעליה נבנה הדיוקן העצמי בראשיתו, ומכיוון שהשנים חורצות בנו זיכרונות ותהפוכות, הלובשים ופושטים מסיכות, משנים פנים ומדברים בקולות שונים, נערמים כל אלה בנו שכבות שכבות. מטרת הקורס היא לחשוף אפיזודות מסיפור החיים האישי שחלחלו פנימה ואשר משפיעות על התוכן והשפה של היוצר/ת. למרות שדיוקן עצמי יכול להיות מרומז ומפושט במשמעויותיו, מבוסס על קטעי זיכרון ותחושות שנחקקו, הוא תמיד תמצית של עבר, הווה ועתיד. מעשית, יוציא לדרך הקורס, תהליך שיתחיל מחיפוש המוטיבציה האוטוביוגרפית/האישית, לחשיפת הסיפור האישי הראוי לאותו הרגע, לגיבוש רעיון, עריכת תחקיר, יצירת חומרי הגלם, עריכה וסיום לכדי יצירה שלמה. הקורס יביא את הסטודנט/ית להפקת יצירה בכל מדיום שייבחר: צילום, וידאו, תערוכה, מוצר, סרט, בלוג, אתר אינטרנט, ספר או מיצג ועוד כי כפי שאמר לוסיאן פרויד: "כל יצירת אמנות היא אוטוביוגרפית גם אם זה כיסא."

231005 סמינר לבחירה – אוזן רואה, עין שומעת: על האודיו-ויזואלי באמנויות היפות **ד"ר יעל כדורי**

סמינר סמסטריאלי, 2 שש"ש, 4 נ"ז.

עוד במודרניזם הונחו אבני היסוד אשר מקנים למוזיקה ולסאונד את תפקידם המכונן בעיצוב שפות ויזואליות אשר שינו את פניה של האמנות. במקביל, מתקרבת העשייה המוזיקלית אל העולם החזותי, כשהיא מדגישה מרכיבים כמו חומריות הסאונד, חלל ופרפורמנס. בסיועה של הטכנולוגיה, טשטוש הגבולות בין האמנויות, שהולך ומעמיק, יוצר יחסי גומלין מגוונים ועשירים בין צליל ודימוי, שנמצאים כיום בלב האמנות והעיצוב והמחשבה על אודותם.

הסמינר יעסוק ביצירות המשלבות בין החזותי לשמיעתי, אם ברמת הקונצפט ואם ברמת התוצר. במרכז הדיון יעמדו יצירות אמנות קנוניות מהמודרניזם ועד ימינו מתחומים שונים, בהם ציור, עיצוב, מיצב, אנימציה, וידאו, ארכיטקטורה, תיאטרון ומחול. הניתוח ישלב דיון בהיבטים היסטוריים ותיאורטיים של התחום עם התחקות אחר תהליכי היצירה והמחקר של האמנים. נושאי עבודות הסמינר יכוונו לתחומי העניין של הסטודנטים בשיעורים המעשיים. ההשתתפות בסמינר אינה מותנית בידע קודם במוזיקה.

6300126 סמינר לבחירה – "עיצוב עכשווי"

ד"ר אורי ברטל

סמינר סמסטריאלי, 2 שש"ש, 4 נ"ז.

הקורס "עיצוב עכשווי" יסקור מגמות, תיאוריות, מוסדות ומעצבים מובילים בשדה העיצוב העכשווי. הקורס יציג את השיח אודות העיצוב ואת ההקשר הרחב בין מוצרי העיצוב התעשייתי והגראפי לבין מגמות תרבותיות, כלכליות, חברתיות, תקשורתיות ואסתטיות. בכך יציע הקורס מבט רחב על היסודות השונים היוצרים את תרבות העיצוב במאה ה-21 ואת מקומו והשפעתו בחברה העכשווית. תוך הצגת השיח החדש יעורר הקורס דיון בנוגע למקומו של העיצוב במאה ה-21 לא רק כמשקף את החברה ואת רוח התקופה, אלא גם כמכשיר בעל עוצמה תרבותית, היוצר אידיאולוגיה חדשה המשפיעה על הדרך בה אנו תופסים את עצמנו ואת העולם סביבנו. היוצרים שיוצגו בקורס הם כאילו המטשטשים גבולות בין עיצוב תעשייתי ותקשורת חזותית ובכך בונים מחדש את תכנון של השדה. כך לדוגמה נסקור עבודות של הלה יונגראס (hella jongerius) שעבדה עם קבוצת דרוך (Droog) כמעצבת תעשייתית וכיום מיתגה מחדש את חברת התעופה KLM, רון ארד אשר עובד כארכיטקט ומעצב מוצר והקים מחלקה לעיצוב גראפי כחלק מהסטודיו שלו או חיימה חיון (Jaime Hayon) אשר עבד עם אוליבירו טוסקאני (Oliviero Toscani) באקדמיה לתקשורת ועיצוב פאבריקה (Fabrica). במהלך הקורס נקרא מאמרים, פרסומים וביקורות אודות עיצוב עכשווי, ונתבונן בעבודות של חברות עיצוב ומעצבים בינלאומיים מרכזיים כמו נוויל ברודי (Neville Brody), ג'ונתן אייב (Jonathan Ive), בויס פרטנרס (Boym Partners), פנטגרם (Pentagram), סטפן סגמייסטר (Stefan Sagmeister), ווידן + קנדי (Wieden + Kennedy), רון ארד, אריק לוי, טוקוג'ין יושיאוקה (Tokujin Yoshioka), וולף אולינס (Wolff Olins), פיטר אורנטופט (Peter Orntoft), סטיוארט הייגארט (Stuart Haygarth), צ'רמאייף גייסמר וחיביב (Chermayeff & Geismar & Haviv), פורמה פנטזמה (Formafantasma), איב בהאר (Yves Behar), דושי לוויאן (Doshi Levien), טרויקה (Troika), פיטר סאוויל (Peter Saville), פיליפ אפלויג (Philippe Apeloig), קארלוסון וילקרט (Karlssonwilker), בן בלומנפלד (Ben Blumenfeld). נבחן את יחסם של מעצבים אלה לסוגיות חברתיות כמו המשבר הכלכלי, המודעות האקולוגית, הממשק בין שוק האמנות לשוק העיצוב וכדומה. בנוסף יושם דגש על היכרות עם השחקנים השונים בשדה העיצוב הבינלאומי, ובהם חנויות וגלריות לעיצוב, מגזינים, בלוגים ואתרי אינטרנט הבונים את השיח העכשווי ואת יחסי הכוח בין המעצבים והממסד של עולם העיצוב.

"אתיקה, ערכים ואידיאולוגיה בתקשורת חזותית"

ד"ר יובל קרניאל

סמינר סמסטריאלי, 2 שש"ש, 4 נ"ז

הסמינר יעסוק בכוח ובהשפעה שיש לתכנים ויזואליים בשדה התקשורת והחברה, בגבולות המשפט האתיקה ובאחריות של המעצבים בנושא זה, על התוצאות וההשפעה של התכנים שהם יוצרים. נבחן את נושא האחריות החברתית בניהול מותגים, את ניהול המשברים התקשורתיים הנלווים לטקסטים ויזואליים, ואת הגבולות של חופש הביטוי והיצירה.

אני מצפה למפגש מפרה, עם מעצבים ויוצרים בעלי יכולת יצירתית ומודעות לאחריות החברתית שיש לפעולות שלהם בסביבה ובתרבות. אני מבקש ליצור תהליך של הגברת המודעות לאחריות הנובעת מהכוח הגדול שנמצא בידי המעצב, בעידן הויזואלי והדיגיטלי, כאשר הסביבה שאנו מייצרים היא סביבה וירטואלית, בעלת כוחות השפעה ומשיכה אדירים.

תפקידו של המעצב בעידן שלנו הוא ליצור מציאות, ולא לנתק את הקשר בין הפוסט מציאות שהוא יוצר למציאות של החיים כאן ועכשיו. תפקידו לשרת לא רק את הלקוח המייד, אלא את החברה והסביבה בא הוא פועל. אחריות חברתית ותרבותית, תוך מודעות לכוח ולמגבלותיו.